

Kena Jõuluaega !

12.12.2007

Teabelehe *Vormsi Sõnumid* eesmärgiks on anda informatsiooni saareelu puudutavatel teemadel, käsitleda saare probleeme ning arendust.

Käesolevas numbris

**Vormsi valla
arenduse teemal** 2

**Päevakajalisi
uudiseid** 3

**Vormsi hariduse
ümarlaud** 3

Metsateemal 6

**Võimalus
tegevustele
toetuse
taotlemiseks** 9

**Meeldetuletus
Läänemaa Polit-
seiprefektuurilt** 10

Teated 10

Õnnitleme !

7. novembril sündis **Ege ja Gert Kanarbiku** peres pisitütar **Gertlin**.

26. novembril tähistatakse kodanikupäeva. **Kodanikupäeva aumärgi** pälvis põline vormsilane ja kauaaegne Norrby majakavaht **Oskar Friberg**.

Vabariigi peamisistri tänukirja Kaunis Eesti kodu ja rahvusvärvides mastivimpli said **Alla Lätse** kodu Hullos, **Alide Ivansoni** kodu Rälbys, **Lehti Umda** kodu Svibys ja **Evi Berggreni** kodu Norrbys.

Aasta sotsiaaltöötaja tiitli kandidaadiks esitas Vormsi vald Vormsi meditsiiniõe **Ada Siilbeki**.

Täiskasvanud aasta õppija tunnustuse pälvisid Vormsi vallast **Anu Streng** ja **Ragne Sukko**.

Vormsi vald pälvis Läänemaa lipu kui **kõige parema heakorraga vald Läänemaal**.

Soovime jõudu, jaksu ja edu !

Alates 1. oktoobrist töötab Vormsi vallas tehnilise sekretärina ja vallavolikogu sekretärina **Marge Tiik**.

Vormsi Lasteaed—Põhikool tähistas oma 70 sünnipäeva

17. november oli kooliperel pidulik päev. Üheskoos söödi sünnipäevavortti ja räägiti koolirõõmudest.

Vormsi põhikoolis õpib 14 last. Kõige suurem klass on III klass, kus on 3 õpilast; sel aastal puudub VII klass. Õpetajaid on koolis õpetamas 10; kuna õpetajakohti on 5, siis on osa õpetajaid osalise koormusega.

Peale kõige tähtsama—õppetöö—on koolil kujunenud oma traditsioonid. Igal sügisel on sügisnäitus ja sügismatk, isadepäeva tordivõistlus, jõulutöötoad, lastekaitsepäeva üritused koostöös päästeametiga, kevadine lõpupiknik, suvelaager.

Vormsi kool osaleb rahvusvahelises keskkonnaprogrammis *GLOBE*. Sõpradeks on Rogne kool Norras, Libatse Lasteaed-Algkool, Kihnu kool.

Suurem sünnipäevapidu, kuhu on oodatud ka kõik viistlased ja endised õpetajad, on plaanis suvel.

Vormsi—osa Läänemaast

23. oktoobril toimus Haapsalu Kutsehariduskeskuses **Lääne maakonna arengukonverents**.

Teemaks oli Lääne maakonna arengustrateegia 2007-2013, mis seab eesmärgiks saada **Eesti kõige turvalisemaks maakonnaks**. Selles dokumendis nähakse **Vormsi** saart ühe arengupiirkonnana teiste seas, mille potentsiaalsed **arengusuunad** on:

- loodusturismi – ja puhkemajanduse arendamine – suunatus nii siseturistile kui välisturistile;

- maakodu rajamise piirkond;
- kohalikul toormel põhinev väiketootmine või kohalikul—oskusteabel põhinev nišitootmine;
- atraktiivne külastuskeskkond, suvitus – ja puhkepiirkond;
- teenindusettevõtlus.

Kõrvalsuundadena nähakse järgmist: kohalikele turule suunatud maaviiljelus, metsandus, puidutööstus, käsitööndus; sadamateenused ja mereturism; rohumaamajandus, lihaisekasvatuse, alternatiivmaamajandus, metsandus, puidutööstus, käsitööndus,

kergetööstus; sadamateenused ja mereturism. Problemaatikast põhjustatud **väljakutseteks** on saareline asend, omandiküsimused, elanikkonna vähenemine. **Arengueeldusteks** on: tõhus transport (veetee kohalike jaoks tee pikendus, suurem sobilik laev); teede väljaarendamine (ka jalgrattateed); koostöö kõigi sektorite vahel (ka kohalike ettevõtjate vahel); koostöö maaomanike ja kohalike elanike vahel; sotsiaalteenuse hoidmine ja parandamine.

Vormsi elu-olu statistikas

29. oktoobril toimus Vormsi koolituskeskuses järjekordne ettevõtjate ümarlaud. Läänemaa Arenduskeskuse ettevõtluse konsultant Kersti Piirsoo tegi ülevaate **Veeve Otsa bakalaureusetööst**, mille eesmärgiks oli **Vormsi sotsiaal-majanduslik analüüs**. Töös võrreldi Vormsit Kihnu, Ruhnu, Muhu ja Hiiumaaga ning Eesti ja Läänemaa keskmiste näitajatega ning kasutati peamiselt **Statistikaameti avalikku andmebaasi**. Enamus näitajatest pärinevad 2000. a. rahvaloendusest, sest hilisemad andmed valla tasandil ei ole kättesaadavad. Toome järgnevalt mõned töös toodud andmetest.

Statistika järgi on Vormsis **elanikkonna** vähenemine kolm korda kiirem kui Eestis keskmiselt. Vanuselise struktuuri poolest on Vormsi sarnane Eesti keskmisega ja Läänemaaga. 2000ndatel aastatel (võrreldes 2000. ja 2005. a) on tööealiste (15-64 aastaste) osakaal Vormsis jäänud praktiliselt samaks 65-66 % (Eestis 67-68). Kui kogu Eestis on ülalpeetavate osakaal langenud, siis Vormsis on see tõusnud. Saartel on püsiva lepinguga palgatöötajate osakaal väiksem, kui Eestis (84 %) ja Läänemaal (85 %) keskmiselt: Vormsis oli see 2000. a. 75 %, Kihnus vaid 51 %. Töötute protsent 15 aastastest ja venematest on kõige suurem Vormsis ja seda kaks korda rohkem kui Eestis ja Läänemaal keskmiselt. Viimasel

ajal on töötute arv kõikjal vähenenud. Majanduslikult mitteaktiivsetest (15 aastased ja vanemad elanikud, kes ei tööta) 60 % moodustasid Vormsis pensionärid, 17 % õpilased.

Toimetulekutoetused ühe elaniku kohta võrreldes 2000. ja 2005. aastat on vähenenud, kuid Vormsis on makstud summad olnud kaks korda suuremad võrreldes seda Eesti ja Läänemaa keskmistega. Aastatel 2000 ja 2005 on Vormsis olnud toetused võrreldes teiste väikesaartega palju suuremad – vastavalt 600 ja 526 krooni inimese kohta; kõige väiksemad on toetused olnud Kihnus – 120 ja 126 krooni; Eestis keskmiselt 219 ja 187 krooni.

Valdade tulused analüüsid saab teavet kohaliku omavalitsuse jätkusuutlikkuse kohta. 2006. a. oli Vormsi valla tulu 18 068 krooni 1 elaniku kohta, mis on nii Eesti (9559 krooni) kui Läänemaa keskmisest suurem, jäädes alla Ruhnule (36 546 krooni). 26 % Vormsi valla eelarves moodustas füüsilise isiku tulumaksust saadud tulu ning 54 % toetused (Eesti keskmise puhul on see vastavalt 43 ja 33 %; Kihnu ja Ruhnu puhul oli tulumaks alla 20 % ja toetused 75 % ringis).

Ettevõtteid oli 2006. aastal saarel registreeritud 31. Statistiliselt 1000 elaniku kohta teeb see üle kahe korra rohkem kui Eestis keskmiselt (52,8).

Ettevõtetest enamus (21) on tegelevad põllu- ja metsamajandusega, väiksem arv (9) on tegev teenindusega ja 1 ettevõtte on töötlev. Võrdluseks olgu see, et Kihnus on ligi 80 % ettevõtetest tegev kalapüügiga,

Kui vaadata elanike **haridustaset**, siis 2000. a. oli 10 aastaste ja vanemate elanike hulgas põhihariduseta inimeste osakaal Vormsis, võrreldes teiste väikesaartega, kõige väiksem. Vormsil on sama palju kui Läänemaal keskmiselt inimesi, kellel on kutse- (23), keskeri (26) – või kõrgharidus (23) – üle 30 % elanikest.

Mittetulundusühinguid ja sihtasutusi on Vormsis vaadeldud piirkondadest suhteliselt kõige rohkem ja seda neli korda rohkem kui Eestis ja Läänemaal keskmiselt (Eesti keskmine on 1000 elaniku kohta 17,5; Läänemaa 22).

Selline on statistika – meeldib see meile või mitte. Kajastab see meie tegelikku olukorda või mitte, on juba iseküsimus.

Päevakajalisi uudiseid

Majandusministeerium kavatses korraldada **Vormsi parvlaevaliini operaatorile ennetähtaegse konkursi koos kohustusega ehitada liinile uus laev**. Tuleval suvel jõustuvad Euroopa Liidus uued laevade uppumatuse nõuded, kuid praegused parvlaevad uutele nõuetele ei vasta. Ettevõtte AS *Kihnu Veeteed* on Vormsi liini osas leping aastani 2011.

Vormsi hariduse ümarlaud

6. detsembril kutsus praegune **Vormsi kooli juht Age Hälvin** kokku **kooli tuleviku teemalise ümarlaua**. Selle eesmärk oli anda ülevaade Vormsi kooli praegusest olukorrast, võrrelda seda teiste väikesaarte koolidega, vahetada mõtteid tuleviku osas ning ärgitada konstruktiivsete lahenduste otsimisele saare hariduselu kujundamises.

Kooli praegune olukord. Õpilasi on koolis 14, õpetajaid 10, õpetajakohti umbes 5 (lisaks 2 õpetajat, direktor lapsehoolduspuhkusel). Suurim klass on 3 õpilasega. Lasteaias käib praegu 10 last. Osa õppeaineid on kvalifitseeritud õpetajatega katmata. Koolimaja seisukord on hea.

Peamised probleemid:

- õpilasi on liiga vähe;

- häid õpetajaid on raske leida;

- kooli kui süsteemi ülevälhoidmine võtab palju energiat ja raha;

- juhtimine: direktoreid on olnud palju ja veel rohkem direktori kohusetäitjaid, seetõttu on kool väga haavatav igasuguse ebastabiilsuse suhtes;

- koostöö teiste üksustega põhineb üksikutel initsiatiividel, liiga vähe on traditsioone ja püsivaid kokkuleppeid.

Probleemidele lahenduste otsimine on oluline just praegu, sest õpilasi on juba liiga vähe selleks, et kool väga hästi saaks toimida; saab hoida süsteemi töös, kuid

30. oktoobril külastas Vormsit oma saatjaskonnaga **regionaalminister Vallo Reimaa**. Ministri sõnul on saared käima läinud ja Vormsi on selle ree peal, mis liigub. Vormsi ei ole küll saartest kõige ees, aga tunduvalt paremas olukorras, kui mandri Eesti äärepiirkonnad. Peamised probleemid on seotud avalike teenuste kättesaamisega.

kasutegur on väike ja õppetöö korraldamine raske. Samas on praegu veel olemas süsteem, inimesed ja ruumid, mõne aja pärast võib olukord olla tunduvalt keerulisem. Arvestada tuleb ka seda, et igasugused muutused võtavad aega. Lisaks tuleb arvestada ka ellujäämist majanduslikus mõttes. Uus riiklik üldhariduse rahastussüsteem arvestab küll just klasside arvu, mitte ainult õpilaste arvu üldiselt, kuid kui õpilasi on optimaalsest tunduvalt vähem (eriti 3. kooliastmes ehk VII-IX klassis), langeb ka kooli jaoks eraldatav rahasumma järsult. Meie jaoks optimaalse õpilaste arvu alampiir on 5 õpilast 3. kooliastmes, veel parem, kui on 3 õpilast nii VII, VIII kui IX klassis.

Teised väikesaarte koolid.

Kihnus on kooli olukord suhteliselt hea. Saareelanikel on püsivad juured ja inimesed ei lähe saarelt nii kergelt ära. Lapsi on 60 ringis, probleem on just õpetajate leidmisega.

Väikestes koolides on õpetajate leidmine keeruline, sest meil on vaja õpetajal natuke teisi omadusi, kui suures koolis: liitklassis õpetamine on erinev ning õpetaja isiksuse omadused omavad suuremat rolli. Tundub, et paremini saavad hakkama need, kellele väike kool on esimene töökoht ja õpivad oma süsteemi selle kooli järgi.

Ruhnu koolis on 10 õpilast, õpetajad on olemas. Ruhnlaste sooviks on saada uus koolimaja,

Novembris võeti vastu **Kalapüügiseaduse muutmise seadus**, mis sätestab, et kutselisele kalurile, kes on püüasustusega väikesaare alaline elanik, võib väljastada kalapüügiloa viie või enama nakke- või raamvõrgu kasutamiseks.

sest vana on halvas seisus, ning arendada õpilaskodu süsteemi. Varem on väljast saarele õppima tulnud õpilastele pakutud elamist võõrastemajas, aga see pole lõplik lahendus – järelevalve pole piisav. Kindlasti tahetakse põhikoolina jätkata, sest kui ei ole lõpetajaid, siis kooli nägu kaotab väga palju. Kui tuua kooli õpilasi mujalt, siis peab olema tagatud lisaks elamisele nende laste järelevalve, lisategevused, õhtune tegevus.

Prangli on mitmeti Vormsiga võrreldav: mandrile suhteliselt lähedal, õpilasi 15 (eelmisel aastal 11). Veel 4 aastat tagasi oli plaan viia õpilased mandrile kooli, sest lapsi vähe ja kaadriga probleemid. Nüüd on neil kindel soov jätkata põhikoolina. Saarel on valla poolt algselt õpetajatele renoveeritud majas õpilaskodu. Õpilaskodus on 5 last. Üks õpetaja elab lastega samas majas, teeb neile süüa. Väljast tulnud laste osakaal on suur, probleeme on, aga mitte nii palju, et see määraks. Lapsed ei ole toodud / tulnud saarele mitte karistuseks, vaid sooviga põhikool lõpetada. Tahtjaid oleks rohkemgi, kuid koolimaja on väike ja ei mahuta rohkem. Õpilaskodusse võetakse lapsi katseaajaga, osa lapsi on üsna ruttu lahkunud. Ka Pranglil on puudu õpetajaid, näit. matemaatika - füüsikaõpetaja käib linnast. Kui laste seas tehti küsitlus, siis väljast tulnud lapsed hindasid kooli juures just seda, et on vähe lapsi, vaikne ja rahulik, saare lapsed töid selle just miinustena välja. (järg lk.4)

(algus lk. 3)

Vormsi kooli tulevik.

Võimalused:

- ei tee mitte midagi ja vaatame, mis juhtub/ei juhtu;

- viime 3. kooliastme (VII – IX klass) või kõik mandrile kooli (logistiliselt on see keerulisem, kuid lahendab haridusmure õpilase jaoks; saare jaoks halb variant, sest ka vanematel tekib tõuge hoopis mujal tegevust leida);

- peame saama õpilasi kooli juurde.

Aga mil viisil ?

a) mingil põhjusel hakkab saarele elama tulema lastega peresid— selge see, et üle õõ seda ei juhtu ja see on seotud paljude muude arengutega saarel;

b) tekib kasuperede süsteem;

c) õpilaskodu variant.

Kooli tulevik lähtudes lapse arenguks vajalikest aspektidest.

Arvestades Vormsi lasteaiast tulevaid lapsi, on aastani 2015 meie kooli õpilaste arv 1-3 õpilast klassis, mida on kindlalt liiga vähe. Kaadri komplekteerimine on niisuguses olukorras problemaatiline: tekib motivatsiooni puudus, õpetajale pole pakkuda piisavalt tööd, keeruline on leida direktorit. Laste vähesusest tekivad probleemid sotsiaalsete suhete pinnal, kuna lapse arengut mõjutavad suures osas just suhted eakaaslastega. Poiste suhted on valdavalt kambasuhted ja oluline koht on liikumisel; tüdrukutel on tähtsad paarissuhted. Lapse arengus on olulised kõik kolm aspekti: sotsiaalne, füüsiline ja vaimne. Koolis on esiplaanil peamiselt vaimne aspekt (õppimine, mõtlemine), kuid hakkamasaamisel on kõige olulisem sotsiaalne küpsus – kas tuleme suhetega toime?. Pere töö algab lapse sünnist; õpetajate töö on teadmiste andmine; eakaaslased on need, kes aitavad kaasa nii füüsilisele- kui vaimsele, aga eelkõige sotsiaalsele arengule. Liiga väikese õpilaste arvuga ei saa kujundada toimivat sotsiaalsete oskuste kujunemise süsteemi.

Arutluse käigus toodi ümarlaual osalejate poolt välja erinevad (sageli ka vastandlikud) arvamused, mõtted ja tähelepanekud.

Kooli säilimisest üldiselt:

- lasteaed ja 6 klassi peavad Vormsile kindlasti jääma;

- kool saarele peaks jääma, sest lapsevanemal peaks olema võimalus valida, kas panna oma laps Vormsile või mujale kooli;

- õpilaste vähesuse korral on mõeldav variant koduõpe, paar korda nädalas viia laps mandrile huviringi.

Kooli jätkamisest põhikoolina (I – IX klass):

- kui õpilasi on jätkuvalt väga vähe on otstarbekam saata lapsed alates VII klassist mandrile kooli;

- lapse saatmine mandrile internaati pole probleem;

- kui pole igas klassis lapsi, siis kool põhikoolina ei toimi;

- põhikool peaks säilima, aga ainult siis, kui on õpilasi, igas klassis vähemalt 2-3 õpilast; sest muidu on väga raske õppetööd korraldada, sotsiaalseid oskusi arendada;

- põhikooli kaotada on kerge, pigem tuleb vaadata, kuidas praegu saaks põhikooli säilitada, õpilasi juurde leida;

- kooli näol peame tõendama, et suudame õpetada ja lapsed saavad ka saarel hea hariduse (miks inimesed elavad saarel, kuid lapsed käivad koolis mujal?);

- teha hästi toimiv 6-klassiline kooli ja kui tingimused lähevad paremaks, tuua põhikooli osa tagasi;

- kui kaotada ära 3. kooliaste, siis hiljem on väga raske seda taastada;

- võimalusel peaks põhikool kestma jääma;

- põhikooli säilimisel on saarel rohkem töökohti ja kui tulevad õpetajad, siis on võimalus, et tuleb ka pere ja lapsed;

- nii mõnigi pere teeb valiku saarele elamaasumise kohta selle järgi, kas saarel on kool või mitte;

- saare elanike vanuseline koosseis

peaks säilima loomulikuna ja kooli olemasolu aitab sellele kaasa;

tähtis, et koolis oleks head õpetajad;

- iga õpetaja ei ole pedagoog, aga peab olema; tuleb võtta last sellisena nagu ta on;

- tugeva ja ühtse kaadri moodustamisega peab aktiivselt tegelema; tähtis on vaadata õpetajate isiksuseomadusi; probleemid tekivad paindumatutest hoiakutest; juhtimine – kaadri moodustamine algab sellest, et peab olema mingi kontseptsioon, ilma juhtimiseta täidetakse lihtsalt kohad;

- seaduse eelnõu jõustumine, et kui ülikooli lõpetanud õpetaja läheb maale tööle, saab 200 000 krooni stardiraha, muudab ehk õpetajate leidmise lihtsamaks.

Õpilaste toomine mujalt, õpilaskodu, kasupered:

- kui tuua õpilasi väljast (st rajada mingil kujul õpilaskodu) on võimalus, et võõrad lapsed toovad endaga kaasa palju probleeme, mille lahendamise me toime ei tule;

- õpilaskodu lapsed ei too saarele otseselt kasu; nad lõpetavad kooli, lähevad saarelt ära ning tagasi tõenäoliselt ei tule, kuna puuduvad perekondlikud sidemed, mis neid siia seoks;

- ka võimalikel õpilaskodu lastel tekivad siin haridust saades ja elades püsivamad sidemed saarega, mis suurendab inimeste ringi, kellel on saarega tihedamad sidemed ning kes võiks olla huvitatud ka siia elama tulemisest;

- õpilaskodusse ei tohiks võtta tõsiste käitumisprobleemidega lapsi; pigem lapsi, kellel on raske suures koolis/klassis hakkama saada, kellel endal oleks motivatsioon Vormsil õppida;

- internaat/õpilaskodu saarel on üks võimalik variant, see ei pruugi jääda alaliseks;

- Tallinnas ilmselt leiduks neid lapsi, kes tuleks saarele ja kes ei pruugi üldse olla probleemsed;

(järg lk. 5)

(algus lk. 4)

- ajalooliselt on saarel elanud palju rahvast; Vormsile oleks õige saare uuesti asustamine; õpilaskodu ei ole lahendus, see on ajutine; me ei pea haarama esimesest õlekõrrest;
- kas meie õpetajad on valmis, kui tuua lapsed mujalt? kas kool on valmis tegema koostööd perega?
- laste toomine saarele kooli ei peaks olema eesmärk omaette, see peaks olema inimeste enda initsiatiivil, kui pered tahavad;
- kas Vormsi ühiskond on kasuperedeks ja kasulasteks valmis, et ei hakataks hukka mõistma, kui kasulapsel on probleemid;
- kasupere variant parem, kui õpilaskodu, sest kasupere pakub kodu, peres tekib tugevam side; õpilaskodu oleks ainult ajutine;
- tuleb töötada selle nimel, et lapsed siin oleks, kuid olla alternatiivideks valmis;
- ka Vormsi koolis on olnud positiivseid näiteid õpilastest, kes on tulnud mujalt, eesmärgiga siin põhikool lõpetada; probleemid tekivad, kui õpilasel endal pole motivatsiooni siin koolis käia;
- õpilaskodu variandi puhul teha enne majanduslike investeeringute tegemist uuring, kas ja kui palju oleks huvilisi tulemas;
- oluline teha taustauuring, kui palju oleks huvi ja kes võiks olla need õpilased, kes meile tulevad.
- alustada saaks olemasolevate ressurssidega, kasutada koolituskeskuse ruume (kuni 5 õpilase jaoks);
- väljast tulnud õpilased ei tohi saare õpikeskkonda negatiivselt mõjutada;
- võimalus kasutada katseaega, et selgitada, kas õpilane sobib meie kooli;
- meie huviorbiidis võiks olla ka (pigem füüsilise) erivajadusega lapsed;
- erivajadustega lastega toimetulekuks peaks õpetajad juurde õppima, psühholoogia jms, mis ei ole võimatu;

- nähakse ohtu, kui võtame saarele probleemseid lapsi; iseomase õppekallaku pärast saarele tulevad lapsed on vastuvõetav.

Õppesuunad, omanäolisus:

- arendada õppesuundi: rootsi kultuuripärand, kodulugu, loodus, käsitöö;
- peame kujundama oma näo, näit. rannarootslaste kultuuri taaselustamine (näit. tuua tsitrimäng kooli);
- vaja oleks rohkem ülesaarelisi kultuuriüritusi, mis kujuneks traditsiooniks; eestvedajateks oleks kool ja vallavalitsus;
- õpetajad peaksid aktiivsemalt rahvast kaasa haarama, harima;
- konkreetne ettepanek tähistada Vormsi kultuuri päeva 9. märtsil, Maria Murmani sünnipäeval, millest kujuneks traditsioon; teha ettekandeid Vormsi inimestest, kommetest, teha elu huvitamaks endal ja lastel, mida siis omakorda väljaspoole peegeldada, saare mainet kujundada;
- eestvedajaks vaja entusiasti;
- linnade huviringidele vastukaaluks on saarel meile omne keskkond - loodus ja loomad; siin saab kasutada saarel olevaid väärtusi (näit. hobused);
- meie variant oleks looduslane uurimistegevus, mis ei eelda suuri gruppe;
- loodusteemasse võib veel midagi sisse põimida;
- meil võiks olla süvaõpe mingis valdkonnas, näiteks looduskallak, käsitöö.
- tuleb otsida inimest, siis tuleb ka suund.

Saare elanike, sealhulgas laste arv, elukeskkonna parandamine jms:

- oluline, et saarele tuleks lapsed peredega, siis on perekond saarel ning suurem on ka tõenäosus, et laps seob end tulevikus saarega;
- vald on investeerinud haridusellu palju, nüüd peaks vaatama, et majandus areneks ning saarele tuleks seeläbi uusi inimesi, kes tahavad siin elada ja töötada;

- vald peaks investeerima töökohtadesse;

- kooli/ saare mainet on vaja kujundada, ühiselt ja otstarbekamalt.

- elukeskkond saarel on halb, seetõttu on inimesed siit ära läinud;

- tuleb luua tingimused, et tekiks töökohti;

- ka siis, kui jagada maad ja majad tasuta, ei motiveeri see iseenesest saarele püsivalt elama tulema;

- kui ehitame maa suvilaid täis, siis need jäävad sajanditeks;

- aga miks mitte suvitussaareks ?

- rannakülade taastamise teema on riigi tasandile jõudmas;

- ideaalne, kui tuleks lastega peresid saarele juurde, aga üleöö seda ei juhtu;

- kooli ja saart ei saa vaadata teineteisest lahus.

Kokkuvõte.

Tuleb läbi mõelda ja arutada kõiki alternatiive.

Loomulikult teel inimeste arvu suurenemine on väga aeganõudev protsess, mistõttu kooli säilimise huvides tuleks kaaluda ja rakendada ka kiiremaid variante (kasupered, õpilaskodu).

Mitme alternatiiviga saab tegeleda korraga (õppesuunad, õpilaskodu, kasupered, saare üldine maine ja heaolu).

Ühtki alternatiivi ei tohi põhjaliku läbi mõtlemiseta ega kaalumiseta välistada, aga tegutseme selle nimel, et põhikool saarel säiliks.

*Selle aasta novembrikuu keskel saatsid **Aura Koivisto ja Risto Sauso vallavalitsusele ja volikogule kirja**, milles palusid Vormsi vallavalitsuse ja volikogu iga liikme arvamus lageraiete kohta saare metsades. Kas lageraied saarel on probleem või ei ole? Kas metsa uuenemine neil aladel on probleem või ei ole? Ja kui see on probleem, kas selle lahendamiseks tuleks midagi teha? Mida on vallavalitsus ja volikogu selle lahendamiseks ette võtnud?*

Alljärgnevalt avaldame allakirjutante nõusolekul mõned vastustest.

Lp Aura Koivisto ja Risto Sauso ning kõik vormsilased

Kas lageraied saarel on probleem? Kõigepealt peaks rääkima üldisemalt Vormsi metsast. Enne II maailmasõda oli Vormsi mets intensiivselt hooldatud. Meie saar oli tumtud just puisniitude ehk niinimetatud parkmetsa poolest. Vanad inimesed on rääkinud, et Rumpo külast paistsid läbi puude nii Sviby kui ka Hullo majad. Mis on aga saanud sellest parkmetsast praegu ja kuidas see kujunes?

Kuni viimase ajani toimus selgelt Vormsi metsade alaraiete ja hooldamatus. Selle tulemusena on enamuse meie kuusikutest haigestunud juurepässi ja endised puisniidud ja karjamaad peaaegu täielikult võsastunud ja metsistunud. Tihedad monokultuurid ja ühevanused kuusikud on ka suhteliselt eluvaesemad. Nii et esimene suur küsimus, mida me endalt kõik küsime peaksime on, et kas me soovime "nui neljaks" kaitsta viimase viiekümne aasta kujundatud metsakooslusi või hoopis taastada Vormsis uuesti kaunid parkmetsad.

Miks lageraiet tehti, sai pikalt lahti räägitud metsateemalisel rahvakoosolekul metsa ja loodushoiu alal töötavate spetsialistide poolt. Kahjuks paistab, et metsateema on ka praegu kõvasti üle populariseeritud, sest seda, kui palju see vormsilasi tegelikult puudutas, oli näha saarlaste avalikust koosolekust osavõtust, mis oli kahjuks üsna kasiin võrreldes kirjale allakirjutante hulgaga. Kokkuvõtvalt koosolekul räägitud: kõikide lageraiete jaoks anti keskkonnateenistusest luba just antud lankidel enamuse puid nakatanud juurepässi tõttu. Juurepässi probleem on just selles, et see on nakkushaigus ja levib

nakatanud kuusepuult tervele st. ükshaaval puid eemaldades jääb nakkus püsima. Selle vältimiseks peaks tegema lageraide ja langi taasmetsastama lehtpuu või männiga. Eesti seadused kohustavad lageraide langi taasmetsastama seitsme aasta jooksul ja sellest seadusepügalast peaksime me kindlasti kinni hoidma.

Täielik lageraiete keelamine Vormsil oleks kindlasti mõttetu. Ilma raiesmiketa kaotaksime olulise ökoloogilise nišši oma saarelt. Raiesmikud on väga olulised pioneertaimede kasvulavad. Näiteks paar aastat peale raiet on just raiesmikud need kohad kus kõik vormsilased on käinud ja ka tulevikus peaksid minema suuri metsmaasikakogumikke otsima. Looduse mitmekesisuse näiteks oli just sellel suvel Hullo- Kerrsletti teeäärne lank, kus kasvasid paljud mitmevärvilised lillesülemid võrrelduna kõrvaloleva lihtsalt roheline metsaalusega.

Selge on aga ka see, et igasugune lageraiete Vormsile ei sobi. Pikad inetud kändud ja pehmesse maasse sügavalt sissesõidetud traktorijäljed on kindlasti lubamatud. On kostunud ka hääli, et peaks metsast koristama ka kõik raide jooksul tekkinud oksad ja muu puupruugi (põletama). Iga metsaga tegeleja teab aga, et oksad ja puupruugi pannakse just meelega vallidena maha selleks, et rasked masinad saaksid mööda seda valli maapinda kahjustamata sõita ja hiljem aitab selliselt tekkinud multširiba hoida ka väikestele puutaimedele suvel ellujäämiseks nii vajalikku niiskust. Hoolega tuleks meie saarel lageraiet tehes ka jälgida langi suurust ja kuju.

Liiga suure ja lageda langi keskosa kõrbeb meie suvekuivuses ja pidurdab noore metsa kasvamist.

Kas metsa uuenemine on meil probleem? Kui vaadata natukene pikemas ajahulgas, siis viimase viiekümne aastaga on Vormsis metsa niipalju juurde tekkinud, et metsa uuenemine ei ole kindlasti pikema perspektiivi probleem. Elu on aga ka näidanud, et meie uus mets ei hakka alguses nii kiiresti kasvama kui mujal Eestis. Isetekkeliselt kulub Vormsil langile uue korraliku puistu tekkimiseks umbes 15-20 aastat ning seda peame me kindlasti raieplane koostades arvestama. Läbimõeldud ja korralikult teostatud istutus- ja hooldustööga on seda aega kindlasti võimalik ka vähendada. Kindlasti ei tohiks me aga metsaraietega liiale minna ja viimase viiekümne aasta tegemata tööd paari aastaga järgi teha. Metsas peavad ikkagi säilima ka vanad puistud, noorendikud ja raielangid ei tohi haarata enamust metsa pindalast.

Kuidas siis meie metsi hoida? Paljud probleemid Vormsil (mitte ainult metsas) on põhjustatud inimeste vähesusest. Teadlased on leidnud, et suurima taimestiku mitmekesisuse saavutab piirkond siis kui elab umbes 10 inimest ruutkilomeetrile (meil on see arv umbes 1,6 inimest talvel kuni 3 inimest suvel km² kohta). Nagu ka avalikul arutelul tõdeti, et probleeme ei ole kohalike käes olevate metsadega, vaid hoopis väljapool saart elavate omanike metsades. Meie riik ja omavalitsus peaks järjekindlalt püüdlema inimeste tagasitoomise poole Vormsile, sest see lahendaks juba nii mitmedki probleemid iseenesest.

(järg lk. 7)

(algus lk. 6)

Kindlasti ei ole lahenduseks ka metsa lauskaitse alla võtmine. Seda, kuhu viib lihtsalt kaitsmine ning keelamine ja mitte hooldamine oleme kõik näinud Rumpo poolsaarega. Seal, kus veel hiljuti olid lagedad samblastunud alad, on praegu läbitungimatu musta maaga kadakavõsa ja hirmutavalt kiirelt pealetungiv männinoorendik. Vormsil on juba väga palju kaitsealuseid, kuid kahjuks täiesti hooldamata ja käestlastud alasad ja enne kui kaitsealuseid piirkondi juurde

tekitada peaks tõestatama, et suudetakse juba olemasolevate kaitsealade looduskeskkonda säilitada ja parandada. Niikaua kuni riik ei muuda loodusväärtuste säilitamise rahastamise põhimõtteid ja viise ei ole näha olukorra kardinaalse paranemise märke. Laialträägitud teemaplaneeringu koostamine ei ole ka mingi võluvits, mis metsa tervendaks. Tulemuslikum võiks olla hoopis meie metsaomanike teavitamine ja õpetamine Vormsi metsa eripäradest. Meie loodus ei

vaja tegevusetust, vaid hooldamist ja tööd, et teda hoida. Igasugused laialulatuslikumad piirangud tõrjuvad inimesi ja ettevõtjaid eemale aga just nende tööd oleks meil looduse hoidmiseks kõige rohkem vaja.

15. november 2007.a.

Ants Streng

Anu Streng

Koit Kõiveer

Age Kõiveer

Tegelik metsandus

On hea meel tõdeda, et metsaga saarel tegeletakse jätkuvalt laial rindel. Püüan ka sellest jõudumööda osa võtta ja täiendada tagasiside korras tekkinud arvamusi ja mõtteid.

Lageraied ei ole probleem, sest need projekteeritakse metsandust tundva spetsialisti, metsakorraldaja poolt ja on kirjas koos teiste metsandustöödega metsamajanduskavas, mis koostatakse perioodiliselt iga kümne aasta kohta. Lageraiete projekteerimisel lähtutakse looduskaitsest, puistu sanitaarsest seisukorrast ja vanusest. Probleem tekib puiduhankes, eriti saepalgi osas, et seda jätkuvalt pidevalt vajalikus koguses. Lageraied ei ole looduslik protsess ja looduselt saadu tuleb hüvitada, kui ei taha päris vaeseks jääda. Vastutasuks lageraielangid kultiveeritakse, mis on töömahukas ja kulukas ettevõtmine. Nüüd on selleks aega antud viis aastat, varem oli seitse. Järelikult, seitsme aasta pärast peab endisel lageraielangil olema metsanoorendik meile soovitud puuliigi ja tihedusega, enamuses juba liitunud noorte puukeste võradega. Seda on raske saavutada looladel raskete kasvutingimuste ja kõikjal ulukite suure arvukusega. Loodame, et küttemislimitide suurenemisega olukord metsakasvatases paraneb,

kuid jahinduses siis jälle halveneb.

Kõik siin maailmas on suhteline. Alaraie suurendab puiduvarusid, mis on tervitatav rasketel aegadel toimetulekuks; puisniidud ja parkmetsad on ilusad, kuid vähetootlikud; tihedad kuusikud on meie metsades kõige paremad, sest toodavad kõige intensiivsemalt biomassi, mis on eriti tähtis kasvuhoonegaaside vähendamisel. Metsahooldamine nõuab teadmisi ja puiduahnuses sageli sandistame noore metsa; metsas toimib iseregulatsioon ja loodus püüab kannatlikult parandada haavu, kus oleme temaga pahuksisse sattunud.

Selle seene, mis Vormsi metsi kahjustab, kirjakeelne nimi on juurepess. Ohtlik seenhaigus võib esineda kõigil meie okaspuudel. Eriti kergelt ja tugevalt nakatuvad kuused, seeneeosed levivad tuule ja veega, samuti hiired levitavad neid. Nakkus toimub juurehaavandite kaudu, seepärast oli keelatud karjatamine kuusikutes; kruusases ja kivises pinnases rebestab tuul juuri puude kõigutamise, samuti traktorisõit soojal ajal. Männi puhul ei tõuse nakkus kannust kõrgemale, kuid noored taimed võivad hukkuda. Kuusel tõuseb tavaliselt mädanik tüves kuni 4 m kõrguseni ja rikub head tarbepuitu. Kuusikutest rohkem kannatavad seenhaiguse all haavikud, kuid seal kahjustab tüvesid teine seeneliik. Lugesin metsakaitse

raamatust kokku metsakahjustavad seeneliigid ja sain neid 45, sellele lisandub rohkearvuliselt kahjulikke putukaid, loomi; ka mõned linnuliigid on metsale kahjulikud, kuid globaalselt hävitab metsa kõige rohkem inimene. Ka Vormsil on raiemaht aastas mitu korda suurem, kui juurepess samal ajal rikkuda suudab. Haigusi jätkub kõigile elusolenditele ja kui neid poleks, ei tea, milline elu siis oleks ja kas üldse oleks. Loodus reguleerib iseennast ja inimene on siin väike tegelane; kui suudab oma tegevuse loodusega kooskõlastada, elame edasi, kui ei, pannakse aplale õgimisele piiri.

Et Rumpo külast paistaksid jälle Hullo ja Sviby külad, see pole küll hea mõte. Ühte vaadet võiks küll kaaluda. See on vaade Rumpo külast Sviby sadamale, mis oli olemas möödunud sajandi kuuekümnendatel aastatel ja hoiti korras kohaliku elaniku Olini abikaasa poolt. Põhjus oli praktiline: sai kodust näha, millal mees paadiga sadamasse jõudis ja arvestada, millal koju saabub. See ala on hõredama metsanoorendikuga säilinud kahe tihedama noore metsa vahel. Tallinlaste miljonivaadet ei saa, kuid huvitavamaks teeb küll külaelanike ja turistide vaated.
(järg lk. 8)

(algus lk. 7)

Kahtlemata oli enne II Maailmasõda elukorraldus teistsugune kui nüüd. Metsa oli vähem ja rahvast rohkem. Muljetavaldavad ja meelde jäävad on põlisvormsilaste mälestused sellest ajast: külatänavad pühiti igal nädalalõpul puhtaks, kohalikuks kütteks tarvitati peamiselt hagu ja halupuud viidi linnaturule müügiks, tarbepuit kasutati elumajade, kõrvalhoonete, paatide, väikelaevade ja tarbeesemete ehituseks, kusjuures töövaliteet oli väga hea. Puisniitudel, kus rohtu põõsastest vikatiga kätte ei saanud, katkuti see käsitsi välja. Suurim viljasaak (kaera) saadi Hullo – Sviby teeäärsest uudismaalt, praeguste saviaukude kohalt. Tööd hakati sel ajal tegema varakult, tavaliselt karjapoisina. Meenutus selle kohta: "Käisin poisikesena karjas terve suve, palgaks sain sügisel 10 krooni ja paari pastlaid". Usun seda, sest ise käisin karjas seitsmendast eluaastast kuni viieteist aasta vanuseni, tööpäev algas kell 6 hommikul ja kestis õhtul kella kaheksani, kahetunnise lõunavaheajaga. Karjatada oli 12 lehma. Palka ei saanud mingisugust, sest olin pereliige. Maal elati enne suurt sõda töökalt ja säästlikult. Raha oli vähe. Viljandimaal teenis meespõllutööline suvisel pikal tööpäeval 2 krooni, naistööline 1 krooni. Võrdluseks - võikilo maksis 2 krooni, suitsupakk 20 senti.

Tahaks lisada mõni sõna omaaegse Läänemaa metsamajandi Vormsi metskonna väikese kümneliikmelise kollektiivi töödest ja tegemistest Vormsil. Raideid tegime 5 liiki –

valgustus- puhastus-, harvendus- põimendus- ja sanitaarraiet, mille käigus varusime 1 meetri pikkuseid küttepuid aastas 2000 ruumi ehk 1400 tm vastavalt saare asutuste ja elanikkonna vajadustele. Ka tarbepuidu nõudlus sai täidetud. Raiemaht aastas oli 2000 tm. Lageraideid metskond ei teinud, metsamajanduskavadega eraldatud langid anti välja metsamajandi poolt varujatele, meile jäi lankide hindamine, järelevalve piiridest ja raieeeskirjadest kinnipidamine ja kohene lankide kultiveerimine kevadel. Püüdsime igati vältida lageraideid, sest peagi veendusime kultiveerimise halbades tulemustes, kuigi hooldasime ja täiendasime metsakultuure igal kevadel ja suvel, sest ülesanne oli ja raha selleks eraldati. Osa alasid on uuenemata tänapäevani; kiitus neile, kes selle töö lõpule viiks. Küllalt töömahukas oli mitme tonni männikäbide korjamine talvel, sest 1 kg seemne saamiseks läks 100 kg käbisid. Seeme käbidest lüüdi Kilingi-Nõmme käbikuivatis. Metsakaitseks langetasime püünispuid ürasektele, koos nende järgneva töötlemisega, tegime pesakaste metsa kasulikkudele lindudele, rajasime ja hooldasime tulekaitseribasid. Reeglina 1. maiks tooreid koorimata palke metsas metsakaitse seisukohalt olla ei võinud. Valmistasime luudasid Haapsalu ettevõtetele ja saunavihtu Pärnu saunale. Kuivadel suvepäevadel oli tulevalve metskonna kontoris kella 23 õhtul ja puhkepäevadel, õnnestus ka metsatulekahjude

kustutamine enne suurema kahju teket. Remontisime meie kasutuses olnud hooneid. Rajasime söödakohti ulukitele, varusime väikestes kogustes heina ja külvasime teravilja

Kokkuvõttes oli meie ülesandeks metsakasvatus ja – kaitse, mida püüdsime jõudumööda täita. Tagasihoidliku arvestuse järgi suurenes puistute tagavara pärast sõda saarel 500 000 tm võrra, milles on väike panus ka meie töö.

Meie ei saa tagasi eilset päevagi, neid ammuseid aegu enne ja pärast sõda kaugeltki mitte, ega ei tahakski.

Kuid mis on siiski Vormsi saare probleemid? Subjektiivselt julgen välja pakkuda, et need on uuenemata raielangid, söötis põllud, kohati suvel tolmad ja auklikud teed, olmepraht tee äärtes, rannas, reguleerimata loomade karjatamine, tühjad ja lagunevad tootmishooned, mis sobiksid heina ja loomade varjualuseks.

On kasulik lugeda dr. O. Danieli raamatuid ja artikleid, mis annavad kõige põhjalikuma õpetuse meie metsandusest, samuti kaasaegset ajakirja *Eesti Mets* ja *Maalehe* igakuulise viimase numbri vahel olevat *Metsalehte*.

Lõpetame jutu vanaaegse aabitsatõega: **töö on muremõtete ots. Jõudu ja jaksu kõigile vormsilastele.**

Juhan Ranne, Vormsi metsaülem
1965-1988 ja 1993-1996

Kehtiva Metsaseaduse järgi peab raielank hiljemalt 5 aasta pärast uuendatud olema, kuid samas on ka öeldud, et 2 aasta jooksul pärast raiet peab uuendamiseks vajalikud tegevused ära tegema.

Oluline on, et kaitsemetsa majandamisel ei tohi:

- 1) lageraielangi laius ületada 30 m ja pindala 2 ha;*
- 2) turberaielangi pindala ületada 10 ha.*

Muid piiranguid kaitsemetsa staatus, võrreldes tulundusmetsaga, ei sea.

Vormsi metsateemal loe lisaks Maaleht 13. detsember 2007

Ilvesed Vormsil

Käesoleva aasta ühel oktoobrikuu päikesepaistelisel ja vaikselt hommikul äratas läheduses tähelepanu vareste vihane kraaksumine. Selgus, et aeda oli tulnud ilvesepoeg. Minu sündmuspaigale lähenedes lendasid kolm varest ja üks harakas minema. Ilvesepoeg ei olnud kartlik, kuid lahkus samuti rahulikult lähedalolevatesse vaarikatesse. Ka varemalt on tulnud Vormsil ilvesepoeg hoonete lähedusse, kus ta kinni püüti. Kahjuks, metsloomade turvakodu asemel varustati loom raadisaatjaga ja lasti lahti mandril rabamaastikul, kus ta varsti liigse kurnatuse tõttu hukkus.

Miks saarel ilvesepojad enneaegselt pesakonnast lahkuvad, pole teada; kas hirmutavad kärarikkad hajujahid pesakonna laiali või on selleks mõni muu põhjus. Tavaliselt püsib ilveste perekond koos kuni kaks

aastat. Viimastel aastatel on Vormsil sageli nähtud ilveseid ja nende jälgi lumel, kütitud on mõned isendid.

Ilvesed on siinsetes metsades püsielanikud. Huvitav on teada, et ilveste jooksuaeg on veebruaris - märtsis; kaks poega sünnivad mais - juunis varjulises kohas mahalangenud puude all või urus ja saavad umbes 10 päeva möödudes nägijateks. Poegade eest hoolitsevad mõlemad vanemad ja kolme kuu möödudes hakkavad nad koos vanematega jahil käima. Kuigi ilves ronib hästi puude otsa, varitseb ta saaki maas metsloomade radade ääres või hiilib ettevaatlikult saagile lähedale ja tabab selle kiirete hüpetega. Meelissaagiks on valgejännes, kuid püüab edukalt ka pisinärlisi ja linde, on esinenud rebaste ja kährikute murdmist. Koduloomade kallale tungib harva. Talvel sügava lumega on peamiseks saagiks metskitsed, keda võimaluse korral murrab

rohkem, kui ära jõuab süüa. Ülejäägid peidab lume või risu alla tagavaraks. Metskits on väärtuslik jahiloom ja seepärast ei suhtu jahimehed ilvesesse hästi. Kuid looduses on orienteeruda raske: näiteks metskitsed kahjustavad metsauuendust, on üheks suuremaks vaheperemeheks puukide paljunemisele. Uurimused on näidanud, et metskits talub kuni 50 puugi täisimemist suve jooksul, mille tulemusena muneb üks puuk keskmiselt 3000 muna. Lihtne arvutus näitab, et üks metskits võimaldab igal aastal kuni 150 000 puugi teket. Ilvesed reguleerivad metskitsede arvukust ja vähendavad sellega eelmainitud pahesid. Looduse majapidamine on sageli paremini korraldatud, kui inimestel ja ilvese tuleb suhtuda heatahtlikult.

Juhan Ranne

Võimalus taotleda toetusi**Kuni 19. detsembrini 2007 võtavad PRIA kohalikud bürood vastu taotlusi külade uuendamise ja arendamise**

investeeringutoetusele (meede 3.2), mille eesmärk on parandada maapiirkonna elukeskkonna atraktiivsust ja elukvaliteeti läbi kohaliku aktiivsuse suurendamise ja mittetulundussektori arendamise. Toetust saavad mittetulundusühingud ja sihtasutused kuni 90% ja maapiirkonnas tegutsevad kuni keskmise suurusega ettevõtjad kuni 65% investeeringuobjekti abikõlblikust maksumusest. Maksimaalne taotletav toetuse summa on ühe taotleja kohta kuni 938 796 krooni aastas ja kuni 4 693 980 krooni kogu programmiperioodi jooksul. Nõuetele vastavaid taotlusi hinnatakse maakondlikes hindamiskomisjonides, otsuse toetuse saamiseks teeb PRIA. Toetuse väljamaksmiseks peab toetuse saaja teostama investeeringu ja esitama PRIA-le investeeringut tõendavad dokumendid. Täpsem info ja taotlusblanketid veebilehel www.pria.ee.

14. detsembrist alustab Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) taotluste vastuvõtmist piirkondade konkurentsivõime tugevdamise meetme raames. Toetust saavad taotleda kohaliku omavalitsuse üksused, mittetulundussektori organisatsioonid, külastusobjekte haldavad riigiasutused ja avalik-õiguslikud ülikoolid kohaliku turismi- ja puhkemajandust edendavatele projektidele (näit. külastuskeskuste, muuseumide, matka- ja õpperadade, väikesadamate arendamiseks, kultuuri- ja loodusväärtuste eksponeerimiseks). Kohalik omavalitsus saab selle meetme toel arendada ka kohaliku ettevõtluskeskkonna avalikku infrastruktuuri (näit. rajada või renoveerida juurdepääsuteid, vee- ja kanalisatsioonisüsteeme, luua tingimusi kasutuseta seisvate endiste militaar- või põllumajandusobjektide territooriumide taaskasutuselevõtuks). Maksimumtoetus puhkemajandust edendava projekti kohta on 50 milj. krooni ning ettevõtluskeskkonda arendava projekti kohta 25 milj. krooni. Omaosalus peab olema vähemalt 15 %. Lisainfo: EASi koduleheküljelt.

Avatud Eesti Fond avas I taotlusvooru Norra vabaühenduste fondist rahade taotlemiseks, mille tähtaeg on 29. jaanuar 2008. Toetatakse projekte, mille abil tõhustatakse ühenduse tegevusstrateegiaid ning juhtimist, aidatakse kaasa organisatsiooni järjepidevuse tagamisele, soodustatakse koostöövõrgustike tugevnemist, luuakse võimalusi suurema hulga inimeste osalemiseks ja kaasamiseks otsustusprotsessidesse, arendatakse kogukonnateenuseid jms. Projektid peavad olema kavandatud ühes kolmest prioriteetsest valdkonnast: demokraatia ja kodanikuühiskonna areng; keskkond ning säästev areng; sotsiaalne integratsioon ning kohalik areng. Väikeprojektidele taotletav toetussumma on vahemikus 20 000 - 100 000 kr. ja projekti kestvus kuni 12 kuud; suurprojektidele 100 000 – 500 000 kr., kestvuseks kuni 24 kuud. Taotleja omapoolne kaasfinantseerimine on vähemalt 10% ulatuses. Täpsem info Avatud Eesti Fondi veebilehelt.

Kampaania „Jõulud ohutuks 2007” läbiviimisest Lääne Politseiprefektuuris

Juba kahel aastal on Lääne Politseiprefektuuris korraldatud kampaaniat *Jõulud ohutuks*, mis on äratanud avalikkuse suurt huvi ja leidnud elavat vastukaja. Sarnaselt kahele eelmisele aastale viime kampaania läbi ka 2007. aastal.

Kampaania käigus anti Lääne Politseiprefektuurile 2005. aasta lõpus üle 13 relva, kaks relva vintrauda ja kolm detonaatorit, 2006. aastal üks kahuritoru ja 17 tulirelva.

Kampaania eesmärgiks on käibelolevate ebaseaduslike relvade hulga vähendamine ning selle tulemusena ühiskonna turvalisuse tõstmine.

Lääne Politseiprefektuur on planeerinud kampaania läbiviimise ajaks 01. – 31.12.2007. a. Kampaania jooksul politseile üle antud relvade osas annavad kohalikud relvalubade inspektorid vajadusel täiendavaid selgitusi edasise tegevuse osas.

Kes peaksid üle vaatama oma valduses oleva relva ja selle dokumentatsiooni? Need inimesed võib tinglikult jagada järgmistesse gruppidesse: 1. legaalselt soetatud, kuid siiani registreerimata tulirelva hoidvad isikud; 2. registreeritud, kuid aegunud relvaloaga tulirelvi hoidvad isikud; 3. surnud relvaomaniku lähedased, kes ei tea, mida relvaga peale hakata; 4. isikud, kes on hoonete renoveerimisel leidnud tulirelvi; 5. isikud, kes teadlikult on soetanud illegaalselt registreerimata või ka registreeritud tulirelvi ja hoiavad neid igaks juhuks; 6. möödunud sõdadest maha jäänud relvi hoidvad isikud; 7. isevalmistatud relvade tegijad, soetajad ja hoidjad.

27.04.2007. a. kehtima hakanud relvaseaduse alusel kohaldatakse relvaseadust ka relvadele, mis on valmistatud aastatel 1870-1890 (varem kehtinud relvaseadust ei kohaldata enne 1890. a valmistatud tulirelvadele).

Seega, relvaomanikud, kelle valduses on pärast 1870. a valmistatud tulirelv(ad) peavad oma relvad politseiprefektuuris registreerima.

Eesti Vabariigi kodanik võib soetada, omada ja vallata järgmisi relvi:

- vähemalt 18-aastane isik - sporditulirelva, gaasirelva ja sileraudset püssi turvalisuse tagamiseks (enese ja vara kaitseks), ambu ja sportvibu, jahitulirelva jahipidamiseks;

- vähemalt 21-aastane isik - kõiki tsiviilkäibesse lubatud relvi, välja arvatud kumminui.

Teadmiseks, et sporditulirelv on rahvusvaheliselt tunnustatud, laskmisega seotud spordiala harrastamiseks ettenähtud tulirelv. Jahitulirelv on põhiliselt jahipidamiseks ettenähtud sileraudne, vintraudne või kombineeritud püss. Jahitulirelva võib isik soetada, omada ja vallata tingimusel, et tal on jahitunnistus.

Lisainfot on võimalik saada oma maakonna relvalubade inspektorilt Läänemaal Kaia Suvi, Haapsalu politseijaoskonna spetsialist, telefon 473 2838; kaia.suvi@laane.pol.ee. Palun kõigil relvavaldajatel üle vaadata oma relvad ja sellealane dokumentatsioon ning vajadusel pöörduda elukohajärgsesse politseiasutusse ning teha vajalikud toimingud.

Jõulud on tavakohaselt heade tegude ja kinkimise aeg. Ühinedes kampaaniaga kingime kaaskodanikele rahulikud jõulud ja turvalise aastavahetuse.

Olev Naarits

korrakaitseosakonna vanemkomissar

Lääne Politseiprefektuur

Teated

19. novembrist asub **Vormsi arstipunkt** Hulloos nn. Sonja majas. **Perearst Kaia Enni** võtab vastu **esmaspäeval ja kolmapäeval kell 12.00—14.00**. Vastuvõtuaegadel töötab telefon **53005196**. Muudel aegadel palutakse pöörduda dr. Meriloo vastuvõtule Haapsalus Läänemaa haigla polikliinikus (E, K, N, R kell 9-14.00, T kell 12-18.00, telefon 47 25 835). Erakorralise abi vajadusel helistada hädaabi numbril **112**; ööpäevaringselt saab nõu küsida perearsti nõuandetelefonilt **1220**.

Pensionäride kuni 1 ha maa **2008. a. maamaksust vabastamise avaldusi** võetakse vastu Vormsi vallamajas 31 detsembrini.

1. jaanuariks peab kõigil **kutselistel kaluritel** olema tehtud rannakaluri kutseksam. Need, kellel see veel tegemata, palun andke teada Läänemaa Keskkonnateenistuse kalandusspetsialistile telef.47 24 724 või e-mail tiit.koel@laane.envir.ee, et vajadusel teaks korraldada vastavat koolitust Läänemaal.

15.dets. kell 12 on kõik vormsilased oodatud Vormsi rahvamajja kokkusaamisele—mõttevahetusele, kus saaks üheskoos arutada ja nn. kuldset keskteed otsida küsimustes, mis inimestel südamel on ja teistega jagamist vajavad.

Aastalõpupeod Vormsil

20. dets. kell 16 toimub lasteaia jõulupidu

21. dets. kell 14 on kooli jõulupidu

28. dets. kell 12 toimub Vormsi pensionäride jõulupidu Vormsi koolimajas

28. dets. kell 20 on rahvamajas Vormsi saare jõulupidu.

Jõuluagsged jumalateenistused Vormsi kirikus

16. dets. kell 11 III advendi jumalateenistus

24. dets. kell 18 jõuluõhtu jumalateenistus

25. dets. kell 11 I jõulupüha jumalateenistus

6. jaan. kell 11 kolmekuningapäeva jumalateenistus

Teabelehe väljaandja:

MTÜ *Läänerannik*.

Vormsi, Läänemaa

Telefon

47 32174

e-mail:

laanerannik@hotmail.ee

